

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

12.08.2016

Херсон

№ 2/86-рк/к

КПП «Світанок»

вул. Шкільна, 45, с. Залізний
Порт, Голопристанський р-н,
Херсонська обл., 75653

Про вжиття заходів щодо усунення
причин та умов вчинення дій,
що мають ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Херсонським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення) за результатами розгляду звернення гр. Легкої Н.О. від 14.04.2016 б/н, що надійшло до Відділення через Голопристанську районну державну адміністрацію Херсонської області (вх. №2-27/40 від 17.05.2016), з приводу протиправних, на думку заявниці, дій Комунально-побутового підприємства «Світанок» (с. Залізний Порт) (надалі – КПП «Світанок»), та в ході проведення дослідження відповідних товарних ринків, зокрема ринків послуг з централізованого водопостачання і водовідведення, встановлено наступне.

Комунально-побутове підприємство «Світанок» (надалі – КПП «Світанок») (вул. Шкільна, 45, с. Залізний Порт, Голопристанський район, Херсонська область, код ЄДРПОУ – 31963769) створене рішенням Новофедорівської сільської ради Голопристанського району Херсонської області від 12.02.2002 №327 з метою забезпечення надійної експлуатації об'єктів комунального господарства для більш повного забезпечення населення в комунально-побутових послугах.

КПП «Світанок» є юридичною особою, має самостійний баланс, печатку зі своїм найменуванням та інші реквізити, необхідні для здійснення операцій з предметом статутної діяльності.

Згідно з довідкою з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (серія АБ №654159 від 29.03.2013) основним видом діяльності КПП «Світанок» за КВЕД 2010 є забір, очищення та постачання води (36.00).

Відповідно до ліцензії Херсонської обласної державної адміністрації (серія АВ № 617782 від 01.03.2012) КПП «Світанок» здійснює господарську діяльність з централізованого водопостачання і водовідведення.

Надаючи платні послуги, КПП «Світанок» здійснює господарську діяльність та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до підпункту 1 пункту 1 статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до комунальних послуг відноситься централізоване водопостачання і водовідведення.

У період із 2002 року до теперішнього часу послуги централізованого водопостачання та водовідведення на території с. Залізний Порт Голопристанського району Херсонської області надає КПП «Світанок».

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії», природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції, внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Відповідно до статті 5 цього ж Закону до сфери діяльності суб'єктів природних монополій віднесено, зокрема, централізоване водопостачання і водовідведення.

КПП «Світанок» - єдине підприємство, яке надає послуги централізованого водопостачання та водовідведення на території с. Залізний Порт Голопристанського району Херсонської області.

Таким чином, КПП «Світанок» є суб'єктом природної монополії на ринках централізованого водопостачання і водовідведення в територіальних межах с. Залізний Порт Голопристанського району Херсонської області в межах водопровідних мереж, які експлуатує та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» займає монополієне становище на цьому ринку з часткою 100%, оскільки не має жодного конкурента.

Взаємовідносини між споживачами та підприємствами, які надають послуги з централізованого водопостачання і водовідведення, регулюються Законами України «Про житлово-комунальні послуги», «Про питну воду та питне водопостачання», Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (зі змінами) (надалі - Правила надання послуг), Правилами користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 27.06.2008 № 190 (надалі - Правила користування системами) та іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавцем є суб'єкт господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальної послуги споживачу відповідно до умов договору.

Згідно зі статтями 20 та 21 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», договори про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення між споживачами та підприємством тепло-, водопостачання повинні укладатися на основі типового договору.

Типовий договір про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.07. 2005 № 630 (зі змінами) (надалі - Типовий договір).

Відповідно до частини третьої статті 184 Господарського кодексу України (надалі - ГК України) укладення господарських договорів на основі, зокрема, типових договорів повинно здійснюватися з додержанням умов, передбачених статтею 179 цього Кодексу.

Частиною четвертою статті 179 Господарського кодексу України визначено, що при укладанні господарських договорів на підставі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.

Отже, надання споживачам послуг з централізованого водопостачання має здійснюватися на підставі договору про централізоване постачання холодної води та водовідведення, укладеного на основі Типового договору.

Відповідно до пункту 3 частини другої статті 21 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», виконавець зобов'язаний підготувати та укласти із споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов його виконання згідно з Типовим договором.

Натомість, в порушення вищезазначених норм чинного законодавства України, КПП «Світанок» укладає зі споживачами - «Договір на подачу води з комунального водопроводу» та «Договір на перекачку та переробку стічних вод до комунальної каналізації» (мовою оригіналу), за формами, умови яких звужують обов'язки та відповідальність виконавця послуг, права та гарантії захисту прав споживачів, порівняно з положеннями Типового договору, про що свідчить аналіз договорів, укладених зі споживачами с. Залізний Порт: Легкою Н.О. від 28.02.2008 №12 та Грішиною Л.О. від 30.07.2015 № 41.

Так у договорах на водопостачання та водовідведення, укладених з населенням не визначені права споживачів, передбачені підпунктами 1-14 пункту 16 Типового договору, а саме:

1) отримання своєчасно та належної якості послуг згідно із законодавством та умовами цього договору;

2) отримання в установленому законодавством порядку інформації про перелік послуг, їх вартість, загальну суму місячного платежу, структуру тарифів, нормативів (норм) споживання, режиму надання послуг, їх споживчі властивості;

3) відшкодування збитків, завданих його майну та/або приміщенню, шкоди, заподіяної його життю чи здоров'ю внаслідок неналежного надання або ненадання послуг;

4) зменшення розміру плати в разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання;

5) усунення виконавцем виявлених недоліків у наданні послуг протягом встановленого Кабінетом Міністрів України строку;

6) несплату вартості послуг за період тимчасової відсутності споживача і членів його сім'ї (у разі відключення виконавцем холодної та гарячої води і опломбування запірних вентилів у квартирі (будинку садибного типу) та відновлення надання відповідних послуг шляхом зняття пломб за власний рахунок протягом доби згідно з письмовою заявою;

7) зменшення розміру плати за послуги у разі тимчасової відсутності споживача та/або членів його сім'ї на підставі письмової заяви та офіційного документа, що підтверджує його/їх відсутність (довідка з місця тимчасового проживання, роботи, лікування, навчання, проходження військової служби, відбування покарання);

8) перевірку кількісних та/або якісних показників надання послуг у порядку, встановленому Правилами, іншими актами законодавства України та цим договором. Витрати, пов'язані з перевіркою кількісних і якісних показників надання послуг, відшкодовуються виконавцем у разі обґрунтованості звернення споживача та споживачем - у разі необґрунтованості такого звернення;

9) установлення квартирних засобів обліку води і теплової енергії та взяття їх на абонентський облік;

10) періодичну повірку, обслуговування та ремонт квартирних засобів обліку, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж;

11) ознайомлення з нормативно-правовими актами у сфері житлово-комунальних послуг;

12) внесення за погодженням з виконавцем у договір змін, що впливають на розмір плати за послуги;

13) звільнення від плати за послуги у разі їх ненадання та отримання компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт;

14) укладення з виконавцем договору про заміну або ремонт технічно несправних санітарно-технічних приладів, пристроїв, обладнання та квартирних засобів обліку.

Окрім цього, в договорах на послуги з водопостачання та водовідведення практично не визначено зобов'язання КПП «Світанок», тобто відсутні умови, які передбачені підпунктами 1-20 пункту 19 Типового договору. Зокрема:

1) своєчасно надавати споживачу послуги в установлених обсягах, належної якості, безпечні для його життя, здоров'я та які не спричиняють шкоди його майну, відповідно до вимог законодавства та цих Правил;

2) інформувати споживача про адресу та номер телефону диспетчерської, аварійної або аварійно-диспетчерської служби (зазначаються в договорі і рахунках на сплату послуг, розміщуються на дошках оголошень в усіх під'їздах багатоквартирного будинку, а також на дошках оголошень, розташованих поблизу житлового будинку);

3) надавати споживачеві в установленому законодавством порядку інформацію про перелік послуг, їх вартість, загальну вартість місячного платежу, структуру тарифів, нормативи (норми) споживання, режим надання послуг, їх споживчі властивості, якісні показники надання послуг, граничні строки усунення аварій або інших порушень порядку надання послуг, а також інформацію про ці Правила (зазначається у договорі, а також розміщується на дошці оголошень у приміщенні виконавця);

4) контролювати установлені міжповіркові інтервали, проводити періодичну перевірку квартирних засобів обліку, їх обслуговування та ремонт, у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж;

5) проводити два рази на рік перевірку стану внутрішньобудинкових систем багатоквартирного будинку із складенням відповідного акта;

6) узгодити із споживачем не пізніше ніж за три робочих дні до проведення планових робіт всередині житлового приміщення час доступу до такого приміщення з наданням йому відповідного письмового повідомлення;

7) відновлювати надання послуг за письмовою заявою споживача шляхом зняття пломб із запірних вентилів у квартирі (будинку садибного типу) протягом доби;

8) забезпечувати за заявою споживача взяття на абонентський облік у тижневий строк квартирних засобів обліку;

9) утримувати внутрішньобудинкові мережі у належному технічному стані, здійснювати їх технічне обслуговування та ремонт;

10) інформувати споживача протягом доби з дня виявлення недоліків у роботі внутрішньобудинкових інженерних систем та/або інженерного обладнання, що розташовані за межами багатоквартирного будинку або житлового будинку (у разі його особистого звернення - невідкладно), про причини та очікувану тривалість зупинення надання послуг або обмеження їх кількості, а також про причини порушення якісних показників надання послуг;

11) усувати аварії та інші порушення порядку надання послуг, а також виконувати заявки споживачів у строк, установлений законодавством та договором;

12) вести облік скарг (заяв, вимог, претензій) споживачів щодо кількості та якості надання послуг, а також облік їх розгляду;

13) зменшувати розмір плати за послуги у разі тимчасової відсутності споживача та/або членів його сім'ї на підставі його письмової заяви та офіційного документа, що підтверджує його/їх відсутність (довідка з місця тимчасового проживання, роботи, лікування, навчання, проходження військової служби, відбування покарання);

14) звільняти від плати за послуги у разі їх ненадання та виплачувати компенсацію за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт;

15) проводити перерахунок розміру плати за надання послуг у разі ненадання їх, надання не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України та визначеному договором;

16) своєчасно проводити за власний рахунок роботи з усунення виявлених несправностей, пов'язаних з отриманням послуг, що виникли з його вини;

17) відшкодувати збитки, завдані майну та/або приміщенню споживача та/або членів його сім'ї, шкоду, заподіяну його життю чи здоров'ю внаслідок неналежного надання або ненадання послуг, а також моральну шкоду в порядку та розмірі, які визначаються відповідно до законодавства і договору;

18) сплачувати споживачу неустойку (штраф, пеню) у разі ненадання послуг або надання послуг неналежної якості у порядку та у випадках, передбачених законодавством;

19) виконувати інші обов'язки відповідно до законодавства.

Крім того, КПП «Світанок», виключив із договорів зі споживачами підпункти 1-4 пункту 21 Типового договору, який визначає у яких випадках виконавець послуг несе відповідальність у розділі «Відповідальність сторін», тим самим позбавивши себе відповідальності, зокрема, у випадках надання послуг не в повному обсязі, зниження їх якості, зокрема зниження їх кількісних та/або якісних показників - шляхом зменшення розміру плати та виплати споживачеві компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт у розмірі, встановленому законодавством, ___ відсотків місячної плати за послугу за кожен день її ненадання.

Таким чином, КПП «Світанок», як виконавець послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, усувається від відповідальності за ненадання якісних послуг централізованого водопостачання та водовідведення, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Тобто, КПП «Світанок» безпідставно та неправомірно зменшило, зокрема обсяг обов'язків виконавця, які передбачені Типовим договором, що, в свою чергу, звужує права та гарантований захист прав споживачів у випадку ненадання якісної послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відділенням також встановлено, що КПП «Світанок», укладаючи договори про надання послуг з водопостачання та водовідведення, положення яких не відповідають вимогам чинного законодавства України та Типовому договору, зокрема які не передбачають принципу рівності сторін, ставить споживачів у нерівне становище порівняно з виконавцем відповідних послуг, зокрема шляхом звуження в Договорах прав споживачів.

Також встановлено, що у Договорах, укладених зі споживачами взагалі відсутні наступні розділи:

1. «Суб'єкти користування послугами», який передбачено пунктом 2 Типового договору;
2. «Порядок встановлення факту неналежного надання або ненадання послуг та розв'язання спорів», який передбачено пунктами 23 – 29 Типового договору;
3. «Форс-мажорні обставини», передбачений пунктом 30 Типового договору;

Скорочення у Договорах цих розділів за певних умов може призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Крім того, в ході дослідження виявлено, що розділом «Права і обов'язки Виконавця» укладених договорів на послуги з водопостачання передбачено право Виконавця припинити водопостачання у разі виникнення заборгованості за надані послуги водопостачання.

Зазначене суперечить вимогам пункту 3 Правил та частини третьої статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», в якій міститься вичерпний перелік випадків, коли можливі перебої в наданні житлово-комунальних послуг. При цьому підстава, зазначена у розділі «Права і обов'язки Виконавця» укладених договорів на водопостачання, згідно вищевказаного Закону, не є підставою для припинення надання послуг з водопостачання.

Отже, визначення КПП «Світанок» у договорах права припинити надання послуг з водопостачання всупереч вимогам частини третьої статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» за певних умов може призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Зазначене було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку. За наявності конкуренції споживач мав би можливість відмовитись від послуг КПП «Світанок», яке не укладає договори у відповідності з вимогами чинного законодавства України на

основі положень Типового договору, а укладає договори, умови яких не відповідають Типовому договору, та обрати іншого виконавця послуг, який діяв би в межах та на підставі чинного законодавства України. За таких обставин, виконавець послуг, щоб утримати споживача, не припускався би до вище перелічених діянь, а, навпаки, укладав би зі споживачами договори, які б передбачали весь комплекс прав споживачів, обов'язки та відповідальність виконавця послуг у відповідності з вимогами чинного законодавства України та Типового договору.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно із частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

З огляду на зазначене, КПП «Світанок», уклавши зі споживачами договори про надання послуг з водопостачання та договори про надання послуг з водовідведення, положення яких не відповідають вимогам чинного законодавства України та Типовому договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (зі змінами), вчинило дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50, Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною четвертою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України.

Враховуючи зазначене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Херсонського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

РЕКОМЕНДУЄ:

1. Комунально-побутовому підприємству «Світанок» (код ЄДРПОУ 31963769) вжити повних і вичерпних заходів щодо усунення причин та умов вчинення вищезазначених дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, шляхом розроблення проекту договору про надання послуг з постачання холодної та гарячої води і водовідведення, який в повній мірі відповідає чинному законодавству України та Типовому договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (зі змінами), та укладення зі всіма споживачами договорів про надання послуг з постачання холодної води і водовідведення.

2. Про результати розгляду рекомендацій повідомити територіальне відділення в десятиденний строк з дня їх отримання з наданням засвідченої належним чином копії розробленого проекту договору.

3. Про результати виконання рекомендацій в частині укладення договорів зі споживачами письмово повідомити територіальне відділення в **двомісячний строк**.

Адреса для надання відповіді: м. Херсон, пр-т Ушакова, 47, 73000; e-mail: khs@amcu.gov.ua; факс: (0552) 31-60-29, 49-82-01.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду особами, яким вони надані.

Згідно з частиною третьою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умов виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито необхідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова територіального відділення -
Голова адміністративної колегії

В.П. Василенко